

ни ва нур келахигага дулар ўқиши.

Шуни таъкидламоқ керакки, таниқл жиссёр Баҳодир Ўйдошоев бошличилида налаштирилган томошада «Тановар», «Ларафшон», «Сумалак» сингари машҳур дий жамоалар билан бир қаторда деярлик вилоятлардан бадийн хаваскорлик қилувчи олимларнинг ҳам иштироки бўлди. Юртлари вақиллари иштирок этиди. Бир томошаси барчада катта таассурот қолди.

Бухорои шарифининг 25 асласи тўли ридан унис олди тадбирлар кеа «Бухомехмонхонасида «Инсониятининг илмий йилдан мероси — учинчи минг йилликка зусидай ҳалқаро симпозиумининг очилиш лари бошланди. Унда Бухорога ташир фидо қилган давлатимизнинг раҳбарлари нас олимлари, шайхонлар, отдалар, мулкчи ва зебои инсонларнинг қизиқиб ўқигучи узбекистон Республикаси Бош вазир уринбосари Алишер Азизхожаев кириш ларида очди. У Бухоро ва Хива тарихи ниёт бир тарихининг ажралмас бир

Бугун эса Хиванинг 2500 йиллик шодиёна-
лари бошланади.

Чемпионатда жамовлар «А» ва «Б» гуруҳларига бўлинган ҳолда року кү синашди ва «Б» гуруҳи ўзбекистонлик кўп тули устаридан ташкари Франция, Кад, Норвегия, Беларусь ва хорватиялик спортчилар ҳам галаба ни кураш олиб борядилар.

Жахон чемпионатиди ишқол этишдан асосий мақсадиди

Тадбиркорлик

МАЗАСИ ОЎЗИНГИЗДА ҚОЛАДИ

«Олой нон» кичик корхонаси қайта иш бошлаганига уч ой бўлди. Ахвол эса мутлақо ўзгарди. Ишлаб чиқарилаётган ноннинг тури кўпайиб, сифати яхшиланди.

— Тадбиркор деб ном чиқариш осон, аммо иш фаолиятини кўнгилдагидек олиб бориш жуда қийин, — дейди Шухрат Юсупов. — Яхши техника бўлиб, малакали мутахассис бўлмаса ҳам ахвол кўнгилдагидек бўлмайди. Шунинг учун биз ҳам эътиборни ходимларни қайта ўқитишга қаратдик. Технологимиз Вера Ро-

ётган 2 та «Винклер» нон печини қайта таъмирлаганимиздан сўнг бир кунда 1,5 тонна 100 граммдан — 400 граммгача бўлган бу-

ҳақида изоҳ бериб боришди. Смена усталари Галина Куликова, Раҳима Омонова, Дониёр Расулов, Юсупжон Мирбобоевлар ишнинг боришини, нонларнинг ҳажми ва сифатини алоҳида назоратдан ўтказишди. Шунинг учун дастгоҳлар 24 соат давомида тўхтовсиз ишлашди. Айни вақтда корхонамиздаги ишчилар сони 70 нафарга етди.

Гулзода МАМБЕТОВА, СУРАТЛАРДА: «Олой нон» кичик корхонасидаги иш жараёнидан лавҳалар. Рустам Шарилов олган суратлар.

манцова мана шу соҳада 22 йилдан бери ишлайди. У аввал ишлаб чиқарилган ва янги жорий этилиши лозим бўлган нон турларини қайта кўриб чиқмоқда.

Ўтган вақт мобайнида 10 хилгача нон ва нон маҳсулотлари тайёрланган бўлса, ҳозир бу кўрсаткич 20 турдан ошди. Ҳамшаҳарларимизга жуда мазали ва шифобахш «Йодланган нон» ҳамда хамиртурушсиз нонларни ишлаб чиқардик. Бугунги кунда нон маҳсулотларининг барча тури харидор-гир бўляпти.

Анчадан буён ишламай

Воқеа арафасида

ОҚМОЛА — ҚОЗОҒИСТОННИНГ ЯНГИ ПОЙТАХТИ

Қозоғистон Республикаси раҳбарияти 1997 йилнинг 22–25 октябрь кунлари мамлакат пойтахтини Оқмолага кўчириш тантанали тадбирларини ўтказиш юзасидан қарор қабул қилди. Янги пойтахтга мамлакат Президентини, ҳукумати деонлари билан, парламент, дастлабки вазирликлар кўчди.

22 октябрь кунини Олмаотадан қузиштишга бағишлаб митинг ўтказилади. Номаълум аскар қабирига гулчамбарлар қўйилади. Қозоғистоннинг давлат рамз-

лари Оқмола шаҳрига етказилади. 23 октябрь кунини махсус поезд Қарағанда ва Оқмола шаҳарларига келганида тантанали митинглар бўлиб ўтади. Оқмола шаҳрида давлат рамзлари Президентга топширилади. Бу ерда, шунингдек, Қозоғистон Республикасининг давлат байроғи, Президент шандарти кўтарилади, давлат гимни ижро этилади. Артиллерия салюти берилиб, фахрий қоровул саф торади.

24 октябрда Оқмолада

давлат раҳбари иштирокида мамлакат ҳукумати, шунингдек парламент мажлислари, Республика кунга ва Қозоғистон пойтахтини Оқмола шаҳрига кўчиришга бағишланган тантанали йиғилиш ўтказилади. Шу кунини Қозоғистон Президентини Республика кунига ва мамлакат пойтахтининг Оқмолага кўчиришга бағишлаб қабул маросими ўтказилади. 25 октябрда янги пойтахтда халқ сайиллари ва байрам мушакбозлиги бўлади.

Юртимиз халқ таълими соҳаси туб ислохотлар йўлига кирди, бу борада йил сайин ўзгаришлар кўзга ташланмоқда. Хусусан бу йил мактаблардаги ўзига хос янгилик — 1, 2, 3-синф ўқувчиларининг ўла лотин ёзувида сабоқ ола бошлагани бўлди.

Шаҳримиз мактабларидаги бошланғич синфлар ўқитувчиларига лотин ёзувини ўргатиш Тошкент шаҳар ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг асосий вазифаларидан бирига айланди. Мана, ҳозирда бу ерда лотин ёзуви бўйича машғулотлар низоҳасига етди. Чунки мактаблардаги бошланғич синф ўқитувчиларининг барчаси янги алифбо ва уни ўқитиш услубини тўла ўзлаштиришган.

— Лотин ёзуви бўйича машғулотлар икки йўналишда олиб борилади. — дейди шаҳар ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг бошланғич синфлар хонаси услубчиси Шахло Юнусова. — Буларнинг биринчиси бевосита институтимизда бошланғич синфлар ўқитувчилари билан ўтган машғулотлар бўлса, иккинчиси мактабларнинг ўзида биздан сабоқ олган ўқитувчиларнинг ўша мактаб муаллимлари билан ўтказган дарсларидир. Инс-

титутимизнинг ўзида жами икки мингга яқин бошланғич синфлар ўқитувчилари лотин ёзувини ўрганишди. Бу борада биз кўргазмалик куллардан кенг фойдаландик. Ху-

кази ўзаро ҳамкорликда мактабларнинг бошланғич синфларини лотин ёзувидаги ўқув кўлланмалари билан таъминламоқда. Улар сирасига Суннатилла Ризаевнинг си-

табларига тўрт мингдан ортиқ бошланғич синфлар ўқитувчиси бор. Улар барча — математика, ўқув, табиатишунослик каби фанларни бошланғич лотин ёзувида ўргатишмоқда.

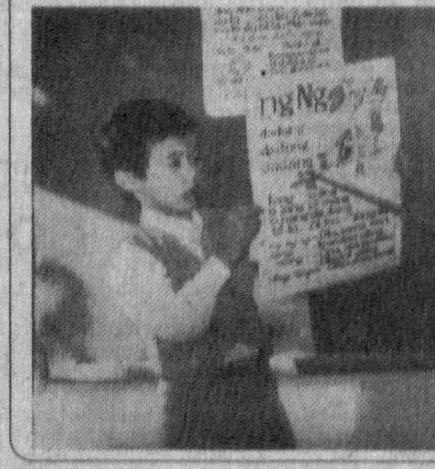
Машғулотлар қандай ўтаётганини билиш ниятида Шайхонтоҳур туманидаги Алишер Навоий номли 40-мактабда бўлди. — Биз мактабимизнинг ўзида бошланғич синфлар ўқитувчилари йиғилишиб ўқувчиларнинг киши таъти кунларда лотин ёзувини мустақил ўрганиш ва шаҳар ўқитувчилар малакасини ошириш институтини синовида ўқиди, — дейди мактабнинг бошланғич синфлар ўқитувчиси Мукаддас Хидоятлова. Мана, уч йилдирки, бошланғич синф ўқувчиларини ўқув дастуридаги барча фанлар бўйича лотин ёзувида ўқитилган. Болаларнинг бу янги алифбони ўзлаштириши осон бўлди. Ҳозирда учинчи синф ўқувчилари лотин ёзувидаги катта-катта матнларни ҳам шариллатиб ўқиб бера олишди.

Лотин ёзуви умумтаълим мактабларининг ўқув дастурига кириб бормоқда. Яна бир неча йиллардан сўнг бу янги алифбо ўзининг янгилигини йўқотиб, бутун таълим жараёнини эғзалайди. Бу борадаги биринчи босқич ўтилади.

Абдумалик АБДУРАХМОНОВ.

Таълим

ЛОТИН ЁЗУВИДАГИ САБОҚЛАР

сусан «Ҳарфлар тўплами», «Териш тахтаси», «Расмий алифбо» каби хижозларни тайёрлашда рассон Эрнест Ахмедов яқиндан ёрдам берди. Ҳозирда институтимиз ҳамда Республика таълим илмий мар-

фидан ташқари ўқиш учун «Қалдирғоч» китоби, Мирҳабиб Ғуломнинг услубий кўлланмиси, шунингдек ҳикоя ва шерлар тўплами кирди.

Бугунги кунда шаҳримиз мак-

Юнусобод тумани газлаштириш идораси ишчи-хизматчилари аҳолини кузги-қишқи мавсумда газ билан бир маромда таъминлаш йўлида изланмоқдалар. Ушбу идора раҳбари Фатхулла Иброҳимов билан суҳбатимиз куз-қиш мавсумига тайёргарлик хусусида бўлди.

— Фатхулла Иброҳимович, туман аҳолисини газ билан узлуксиз таъминлаш борасида олиб борилаётган ишлар хусусида гапириб берсангиз.

— Туманимиз 1992 йилга келиб тўла газлаштириб бўлинган. Бу албатта, аҳолининг турмуш даражасини оширишга ва корхоналарнинг меҳнат унумдорлигига баракали таъсир кўрсатади. Туманимизда жойлашган 76,127 хонадон, 349 маиший хизмат кўрсатиш корхоналари табиий газ билан таъминланган. Тумандаги 134 та газ тақсимлаш мосламаси уларни назорат қилади ва самарали ишлашини таъминлаб беради. Ўтган йиллар мобайнида туманда йирик қурилишларнинг амалга оширилиши бизнинг зимманимизга ҳам катта масъулият юкледи. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19-мавзелада жуда кўплаб турар жой бинолари бунёд этилди. Уларнинг ҳаммасига тумангаз жамоаси беминнат хизмат кўрсатиб келмоқда.

Тумангазнинг асосий мақсади ҳудуддаги аҳолини, ташкилот ва корхоналарни авариясиз, тўхтовсиз табиий газ билан таъминлаш, газ асбобларини кўп қаватли уйларида 2 йилда бир марта, хусусий

хонадонларда эса 1 йилда бир марта назоратдан ўтказишдан иборатдир.

Шунингдек биз 1995 йилда Тошкент туманидан ҳудуди-

ХОНАДОННИНГИЗДАГИ «ЗАНГОРИ ОЛОВ»

мизга қўшилган Ҳасанбой даҳасини газлаштириш ишларини ҳам амалга оширдик. У ерда газнинг мунтазам равишда бир меъёрда берилиши учун юқори босимли газ мосламасини ўрнатдик. Дадил Бозор кўчасида эса янги ер ости қувурлари ўрнатилди.

— Куз-қиш мавсумига ҳозирлик ишлари жамоангизда қандай ташкил этилди?

— Бу йилги қишга тайёргарликни «Тошгаз» бошқармаси томонидан тасдиқланган режа асосида март ойида бошлаганмиз. Ишчи-хизматчиларимизни 4 бўлимга бириктирдик. Ҳар бир бўлимда уста-мутахассис ва 6-7 нафардан чилангар хизмат кўрсатмоқда. Улар ҳар қуни идорага йиғилиб, қилинган ишлар хусусида ахборот беришади, бажа-

рилган ишлар кўлами аниқлашиб, вазифалар белгиланади. Қишли-қировли кунларда газ босимини нормал ҳолга келтириш, газ тақсимлаш мосламаларини бир-бирига улаш ишларини амалга ошириш тайёргарликнинг асосини ташкил этади.

Бу йил туманимизда 400 метр газ қувури тортилиб, 5 та

Қиш тайёргарлигини ёқтиради

газ тақсимлаш мосламаси бири бири билан туташтирилди. Иситиш қозонлари, дуббуронларининг қишга тайёргарлигини текшириш ишлари ҳам 90 фоизга бажарилди. «Олимжон» хусусий корхонаси уни текшириб, таъмир ишлари билан шуғуллansa, тумангаз мутахассислари эса уларнинг ишини назорат қилади. Бу йил 30 нафар чилангаримиз уйма-уй юриб, ҳар бир хонадонда газдан хавфсиз фойдаланиш бўйича тушунтириш ишларини олиб боришмоқда ва улардаги носозликларни ўз вақтида бартараф этишмоқда.

Тайёргарлик ишларида уста чилангарларимизнинг хизматларини алоҳида айтиб ўтмоқ жоиз. Қудратилла Абдуллаев, Ҳабибулла Шерматов, Абдумажид Набионов, Баҳодир Йўл-

дошевлар ўз ишини пишиқ-пухта бажаришади. Чунки бизнинг ишда пишиқ-пухталик ҳамisha зарурлигини улар яхши билишади.

Яна шуни алоҳида таъкидлашим зарурки, ўтган йилдан бошлаб авария-диспетчерлик хизматини ташкил этдик. Бу бригада аҳолига кечая кундуз тезкор хизмат кўрсатади. Бригадада қаттиқ меҳнат интизоми жорий этилган бўлиб, муҳандис, уста ва чилангарлар ҳамisha хизматга шай туради.

— Ушбу кунларда пойтахтимизда газдан хавфсиз фойдаланиш бўйича 2 ойлик ўтказилмоқда. Ушбу ойликнинг асосий мақсади ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Ҳақиқатан ҳам шаҳримизда 1 сентябрдан 1 ноябргача 2 ойлик ўтказилмоқда. Унинг асосий мақсади аҳолига газдан оқилона фойдаланиш қоидаларини тушунтириш, ўзбошимчилик билан, мутахассислар маслаҳатисиз газ асбобларини бир жойдан иккинчи жойга кўчирмаслик ва ниҳоят ёнғин чиқиш ҳамда бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олишдан иборатдир. Бу тадбирда туманимиз газчилари ҳам фаол иштирок этишмоқда. Улар ҳар бир хонадон эгаси ва корхона раҳбарига табиий газдан эҳтиёткорлик билан фойдаланиш ўз хотиржамлигимиз кафолати эканлигини мисоллар билан тушунтирмоқдалар.

Суҳбатдош Шарифа ИЛЕСОВА.

Одамзод ўз болалигини ҳамisha кўмсаб яшайди. Кўнгил тубиди сассиз бир энтикиш билан уни хотирлайди. Унинг қадрига, қимматига эса баъзан лоқайдлик кўзи ила боқилгани ёдга тушса борми? ..

Болалик — беғуборлик. Ана шу пок туйғу бизни ҳар доим ўз бағрига қорлайди. Таассуфки, умр ўзининг чексиз манзили томон илдам кетиб бораверади. Таъбир жоиз бўлса, болалик шундай бир бойликки, биз ўзимиз билмаган, сезмаган ва англамаган ҳолда уни бой бериб қўямиз. Фурсат ўтган сари эса болалик туннинг ғўж-ғўж юлдузли кечасидаги ой каби тиниқлашиб, ғўзал-

Минбар

БЕГУБОР ДАМЛАР УВОЛ ЭМАСМИ?

лашиб, ҳаёлимизни ўз оғушига тортаверади.

Болаликнинг қулгу ва қувончлари ғоят мусаффо. Унда на дард, на ғам ва на бир хавотир бор. Мен атрофимизда учраб турадиган базми ичкорка, ҳасад-ғўйларни кўрганимда болалик олами сари чекинган келади. Уларнинг нур каби соф нигоҳлари кўксимизда дарду армонларимга малҳам сургандек бўлади.

Болалик — соддалик. Унда дунёнинг жонли ғўзаллиги мужассам, ҳар бир шахс ўз болалик палласида дунё ва унинг минг турфа синоати билан танишади, тиллашади.

Ана шу даврда инсон оламни қандай тушуна, ўша тасаввур уни умр бўйи тарқ этмайди.

Назаримда болалик фақат самимият, шабнамдек покиза туйғулар жамланмасидир. Аслида ҳаёт ҳақиқати шундай бўлиши лозим. Бироқ қисман болажонларимиз, уқажонларимиз болалигини шу тасаввуримизга сингдириши мумкинми? Шаҳримиз бозорлари, гавжум кўчаларини кезиб шунга амин бўлдимки, бизнинг эрталик, келажагимиз бўлган болалар тақдирига қўллар, айниқса, ота-оналар лоқайд қарамоқдалар; эътибор, афсуски, кўнгилдагидек эмас. Биласиз, метронинг «Алишер Навоий» бекатига ўтиш жойида бир нечта телефон-автоматлар ўрнатилган. Бу жой йўловчилар билан ҳамisha гавжум. Алоқа ўшаги бир дақиқа бўлсин тинмайди. Бироқ телефон жетонлари сотиладиган дўкон йўқ. Шунинг учун бўлса керак, мазкур бекатда икки нафар балогатга етмаган ўспирин улар билан «савдо» қилаёпти. Сумкалари тўла жетон. Телефон-автомат томон йўналсангиз улар «Жетон керакмасми?» — деб олдингизга югуриб келишади. Мен улардан бир дона жетон сотиб олиб, секин гапга тутдим. Каттароғининг исми Равшан, ёши 13 да, кичикроғиси Шухрат, у 10 ёшда экан. «Бизнесмен»лар 10 сўмлик жетонларни 15 сўмдан пуллашарди.

Улар қўздан болаликка хос нарсалар илғай олмади. Пулни кўрса нигоҳлари қувнади. Бир кунда неча пул топасиз-

лар, деб сўраганимда, «Баъзан 1000, гоҳида 700, «ишимиз» юришмаган пайтлари эса 300-400 сўмдан топамиз», — дея жавоб беришди. Уларнинг айни мактаб кўчогиди, билим олиш ёшида бўлишига қарамай пулга ҳирс қўйишнинг сабаби нимада? .. Нима учун ота-она ўз фарзандининг, мактаб ўз ўқувчисининг тақдирини билан қизиқмайдими?

Менга бу икки болакайнинг қўллариди ғўжжамланган пуллар болалиқнинг муқаддас туйғуларини топтаётгандай туюлди...

Яна бир қуни ушбу жойда 9—10 ёшдаги кизчани учратдим. У ҳам жетон сотиш билан овора. Метро бекатидан чиқиш жойида эса 13-14 ёшлардаги била овози борича, «Кеп қўлинг, сомса», «Оз қолди, гўштиги сомса», — дея харидор қақирарди.

Мен фақат санокли манзаралар устидагина тўхталдим, холос. Халқимизда «Алдагани бола яхши» деган нақл бор. Бугун баъзи болалар ўз ота-оналари, ўқитувчилари, тенгдошлари ҳамда кўча-кўйдагиларни алдашга ва бунинг ортдан мўмай пул топишга ҳаракат қилишаётир. «Кўш уясида кўрганини қилади» деган нақл беҳуда айтилмаган. Бола тарбияни аввало ўз ота-онаси, оила-сидан олади. Сўнг яқин ўртоқларини таниш-билишлари ва ён-атрофдагиларга қараб ўз юриш-туришини қийсалади, ҳаракатини ўзгартиради.

Ҳозир айрим ота-оналар фарзандларини фақат пул топишга ундашяпти, шекилли. Акс ҳолда биз юқориди айтиб ўтган воқеалар рўй бермаган бўларди. Масалан, 6-синфда ўқийдиган ўғлимнинг айтишича, бир синфдошларнинг дадаси бир қутти сақич олиб бериб, мактабда икки баробар юқори баҳога сотасан деркан. Демак, у мактабга ўқиш учун эмас, сақич сотиш, синфдошларини, мактабдошларини алдаб, савдо қилишга қаради. Ваҳоланки, унинг барча фанларга қизиқиши зўрлигини, айниқса, математикани севишини жуда яхши билардим. Энди эса у «5» баҳо олишни эмас, 5 та сақич сотишни кўзлайди. Дадаси ҳам беш олдим деса қувонмаслиги мумкин, бироқ 20—30 та сақич сотдим, деса, хурсанд бўлиб, ишбилармон ўғлимни мактабиди. Ота ўз жабгарбандини фарибгарликка, қаллобликка ўргатаётганини билармикан? Агар максад пул топиш бўлса, унда фойдали меҳнат билан шуғулланиб, бойлик орттириш мумкин-ку!

Қўшимчанинг ўғли Ваҳобжон 8-синфда ўқийди. У ўқийдиган кейин уй безаклари ясайдиган устaxonада ишлайди. Ҳозир яхшигина уста бўлиб қолган. Инглиз тилини ўрганипти. Мўмайгина пул ҳам топади. Балки бундан камроқ пул тушар, анчайин қийинчиликлар бўлар. Аммо бола қалбиди инсонийлик, Ватанга, одамларга, меҳнатга меҳр уйғонади, шаклланади. «Бола бошидан» деган гап бор. Меҳнат қилган, унинг самарасини кўрган бола ота-она ва атрофдагиларнинг, нонининг қадрига етди. Қадри баланд қадриятларимизни эъзозлайди.

Уйлаб кўрсангиз болалик ҳам тақдир. У ҳаммага ҳар хил насиб этди. Бироқ тўйгунча ўйнайди, қулади. Биров эса... Уларнинг ҳар қандай ҳаракати катталар эътиборида бўлади.

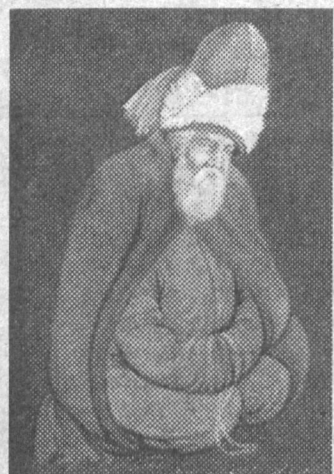
Бугунги айрим ўсмирларнинг пулга, бойликка ружу қўйиши қучайиб кетаётганини қандай изохлаш мумкин? Агар бола қалбиди эзгулик учкунлари пайдо бўлмай туриб, унга бундай «дард» юкса, келажақ тақдирини қўлида қолади?

Маъмура РЎЗИЕВА.

БАРКАМОЛ ИНСОН КУЙЧИСИ

Шу кунларда Шарқнинг энг забардаст мутасаввуф донишмандларидан ва инсонпарвар шоирларидан бири Мавлоно Жалолиддин Румий (Балхий)нинг таваллудига 790 йил тўлганлиги кенг нишонланмоқда.

Мавнавий

ЖАЛОЛИДДИН РУМИЙ САФО БИЛМАС ХҲР ЖОНОНМАН

Не тадбир, эй мусулмонлар,
ўзим кимман, билолмасман.
На тарсоман, на яхудман,
на кофур, на мусулмонман.
На Шарқданман, на Ғарбданман,
на сохилдан, на денгиздан,
На аркони табиийман,
на бир афлоки гардонман.
На тупроқдан, на шамолдан,
на сувданман, на оташдан.
На ариданман, на фариданман.
На давлату, на аркони.
На Ҳинданман, на Чинданман
на-да Булғору Сақиндан,
На мен мулки Ироқданман,
на мен хоки Хуросонман.
На бир диндан, на уқбодан.
На Жаннату на Дўзахдан,
На Одамдан, на Ҳаводан.
На Фирдавсу на Ризвонман.
Маконим домакон бўлди,
нишоним бенишон бўлди,
На тани қолди, на жони қолди.
Узим бир жони жононман.
Иккиликдан юз ўғурдим,
бу оламни бир, деб билдим,
Узим бир жуй, ўзим бир гуй,
ўзим бир дон, дастурхонман.
Ху-ал-аввал, Ху-ал-охир.
Ху-ал-зоҳир, Ху-ал-ботин.
Ху-дан бошқа, мендан бошқа
булак Ху йук, деган жононман.
Агар урим давомда
У сиз бир дам нафас олсам,
Ушал вақту ушал соат
ўз умримдан пушаймонман.
Ажаб, дўстлар, қандай кушман,
байза ичра парвоздаман,
О, бу гил жисми ичинда
ҳама Ишқман, пок Инсонман.
Ало, эй Шамси Табрисий,
бу оламда чунон мастман,
Нашот, риндикдин узаг ҳеч
сафо билмас ҳур жононман.

РУБОЙПАР

Сен — Ушалсан, йўғу — боринс Ушал Зотдан,
Ҳам шодлигин, ғам-озоринг Ушал Зотдан.
Сен ул Зотин кўрмасан, уш диндан йўқдур,
Бошдин оёқ сир-асоринг Ушал Зотдан.

Биз ўшал мухташам Зот, қўлида доим соғар,
На ушал муфлис зотким, тутган доим буз доғар.
Нок Иймон тула қадах бир қўлимизда бўлса,
Бошқа бир қўлимизда доим парчамни қоғар.

Сенинг ҳақру фироқингдан осмон йилғар,
Дилим бўлди ғуноғуший, ақлу жон йилғар.
Ишқ утда уртанган Ошққ орийнғар,
Дур сузидан тамоми пок Инсон йилғар.

жаноб, олий илоҳий, чин умуминсоний, пок ахлоқий ғоялар ва қимматбаҳо қадриятлар ташкил қилади. Мавлононинг устозлари Сайид Муҳаммад Термизий, Шайх Шамсиддин Табрисий каби ушал замонанинг ийрик кубравий шайхлари бўлганликлари учун ҳам мавлавия тариқатиға Қубравий тариқатининг таъсири яққол сезилиб туради. Сухравардия тариқати ҳам мавлавияға катта таъсир ўтказган.

Ислоҳий тасаввуфлардаги зикр ва самов руҳан тариқатида ва таълимотида асосий роль ўйнайди. Танбур, рубо, най, табла ва бошқа музикаий асбоблар, шеър ҳамада рубоийхонликлар журғилидаги зикр-самов ва рақс жараёни мавлавия тариқати-

мусулмон юртларининг бирида бир машойих кемаға тушиб бир қанча сайёҳлар билан денгизда сузиб кетаётган бўлади. Бирдан денгизда бурон кутарилиб, кема даҳшатли равишда чайқала бошлади. Шу вақт машойих: «Эй тангри, тасло! Мана шу даҳшатли турталотум алғов-далғов тўлқинлардан бизларни омон сақла! Мабодо тирик қолсам, умримнинг қолган қисмида ҳеч кимсага озор бермайман, тирик жонотларнинг гўштларини асло истеъмол қилмайман, фақат деҳшончилик маҳсулотлари ва усимлик моддаларини ёё, ҳалоллик ила умргузаронлик қиламан!» деб оллоҳдан илтижо қилади. Унинг дуои неқлари мустаҳоб бўлиб, бурон тўхтади ва кема соғ-омон бир соҳилға етади. Соҳилдаги ўрмон ичида бошқа сайёҳлар очликдан қандай ҳайвонот учраса ушлаб, ўлдириб ёё тирикчилик қиладилар. Бир пайт чиройли, юм-юмалок филбача рупара келади. Очфақар сайёҳлар уни ҳам ўлдириб парчалаб ёё юборадилар. Машойих эса ўт-ўлан ва усимликларға қанот қилиб ўшаи беради. Бир вақт тун кечада боласини қидириб келган баҳайбат филмадар ухлаб ётган одамларнинг ҳаммаларини бирма-бир қоринларини хидлаб қуриб, ўлган боласининг хидини сезиб, даҳшатли мустаҳкам оёқлари билан янчиб хаймаларини пайхон қилиб, нест-нобуз этиб ташлайди. Фақат филбача гўштини емаган машойих тепасига келиб, унинг йўғончиини қутиб туради. Эрталаб машойих уйғонча, филмадар хол тилига қириб: «Эй инсофли ва шарафли, сабр-тоқатли одам, тила тилагини, мен сенинг хизматингданман!» деб машойих олдига тавозе билан чўққалайди. Машойих филмадар елкасига ўтириб, 8 кунлик узок масофада жойлашган юртиға элтиб қўйишни илтижо қилади. Филмадар хурсанд бўлиб, 8 кунлик иулни тез йўртиб-йўриб 8 соатда ўтади ва машойихни юртиға олиб бориб яна ўзи яшайдиган ўрмонға қайтиб келган экан. «Маснавий-е маънавийда» юқоридагидек олий инсоний ва пок ахлоқий ҳикоятлар ва ривоятлар жуда кўп учрайди.

Шундай қилиб, мавлоно Румийнинг тариқати ва таълимоти, бой ва ранг-баранг тасаввуфий шеърятти баркамол инсонларни тарбиялаш, қишлага яхшилаш, барчадан ва миллатлар ўртасида тенглик ва баробарлик ўрнатилш, тинчлик ва оқсоишалиқда, дўстлик ва биродарлиқда, тотувликда умр ўтказиш каби олижаноб фикрлар билан тўлиб-тошган. Жалолиддин Румийнинг бугун оқшомхонлар эътиборига ҳавола этилаётган ушбу сатрлар муаллифининг форсчадан таржимасидаги шеърлари ҳам фикримизға ерқин далилдор.

Ориф УСМОН,
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар Академияси Абу Райхон
Беруний номидаги
Шарқшунослик институти
этакчи илмий ходими,
филология фанлари доктори.

Бугунги Тошкент. «Интерконтиненталь» меҳмонхонаси шахримиз хусниға ана шундай хусн қўшиб турибди.
Рашид Галиев олган сурат.

Биз азал-азалдан ўз қадрини билган, танти, ота-она, яқин туғишганлар, жигарлар, ёши улуглар, тили бир, дили бир ватандошларнинг иззат-ҳурматини жойига қўйиб келган халқимиз. Бизнинг тушунчамиздаги ота-онани қадрлаш, уларнинг олдидаги фарзандлик бурчини англаш, улар иш буюрсалар обғидан ўт қакнаб бажариш ўзбекона одоб қомдалари жумласидандир.

Ха, фарзандларимиз ота-она олдидаги бурчларини чуқур, сидқидилдан ҳис этадилар. Бутун умр ота-она розилигини олиш ҳаракатида бўладилар. Ота-онани қадрлаш, уларнинг хизматига доимий шай бўлиш, уларни рози қилиш, дуоларини олиш нақадар муқаддасдир. «Емгир билан ер қўқарар, дуо билан эл қўқарар» дейди доно халқимиз.

Хар куни дастурхон устида, ўқишча, ишға кетаётганимизда, бирон хизматларини адо этганимизда, тўйларда, байрамларда, турли йилларда табарруқ отахон, онахонлар дуо қилишади. Ота-она дуоси фарзандларини бало-қазолардан омон сақлайди, дейишади. Шунинг учун ҳам халқ доимийнинг дурдоналари мақолларда: «Олтин олма, дуо оло». «Ота-онанинг дуоси ўтға олдиримас, сувға чўктирмас» деб бежиз айтилмаган. Ота-онанинг дуосини, олқисини олиш ҳар бир фарзанднинг бахтидир.

Ривоятларда бирида айтилишича, фарзандлик қарзини ўзмокчи бўлган бир қобил ўил онаизорини етти марта елкасида кутариб Маккаи Мукаррамаға олиб бориб келган экан. «Онахон, берган сутингизға розимисиз?» деб сўраганда «Розиман, мингдан-минг розиман, болам. Бу хизматларинг, бер кеча бедорлиқда сени эмизиб тонг отгунча чеккан азобимға тенг келадим» деб жавоб берган экан она. Демак ота-она олдидаги боланинг қарзи бениҳоядир.

Утган замонларда бир кишининг уч ўғли, бир қизи бўлган экан. Урта ҳол кун кечирар, бироқ икки қўзи кўр бўлиб қолган экан. Ўғиллар мол-дўнесини бўлишиб олишибди, отанинг қўзи оҳизлиги билан ишлари бўлмабди. Бундан қангли озорланган ота бир кун кишини чорлаб, унга шундай дебди: «Опоқ қизим, акаларинг мол-дўнени бўлишиб олишди, сен нима

сўрайсан?». «Бахтимға сиз соғ-омон бўлсангиз бундан катта давлат йўқ, мени фақат дуо қилсангиз бўлгани», дебди қиз. «Болам, сендан розиман, тупроқ олсанг олтин бўлсин. Рум подшоҳининг хазинасида кўр кўзни очадиган дори бўлармиш, шу дори-ни келтирсанг армоним қолмасди», дебди ота. Қиз «Хўп бўлади» деб узок сафарға жўнаб кетибди. Тог-тошлар, денгизлар оша, неча ўлимлардан қолиб, оғир кунларни бошидан кечирибди. Ҳамма қийинчиликларни енгди, дори-ни келтириб, отасини даволади. Ота ёруғ дўнени қўрадиған бўлибди. Қиз ўзининг фарзандлик бурчини оқлаб, ота дуоси-

— Ўғлим, ваъда қилинган юз тиллонинг ўрниға тўқсон тилло берсам хафа бўлмайсанми? — дебди.
— Ўзингиз биласиз, отахон, неға хафа бўлай, — дебди бола.
— Сақсон тилла берсам-чи?
— Хоҳлаганингиз, ихтиёр Ўзингизда.
Бой муқофотни ўн тиллоға туширибди. Бола бунга ҳам рози бўлибди. Одобли, ақли боланинг бунчалик ваъминлиги, тантилигини кўрган бой муқофотни бир тиллоға қамайтириб, уни яна синамоқчи бўлибди.

Болам, шу бир тиллони ҳам бермасам-да, дуо қилсам рози бўлармидинг?

— Майли отахон, менға дуо ҳам бўлади, — дебди бола.

Бойнинг бундай одобли, ақли болаға меҳри товланиб кетибди. «Уни тарбиялаб ўстирган ота-она-сига тасанно. Қўзимнинг оқу қораси, биргина қўзим бор. Эй парвардигор, қизимнинг қолдусини шу боланинг қолдусиға тўғрила. Бутун бойлигим, ҳовли-жойим, рўзгорим шу болаға насиб этсин» деб қиз ҳам балоғат ёшиға етибдилар. Бойнинг дуосиға фаршталар омин деган эканми, йигитнинг ишқи шу қизға тушибди. Тўй-томоша билан йигит қизға уйланибди. Бой ҳамма давлатини қуёви ва қизиға мерос қилиб қолдирибди. Йигит ҳар сафар ёшлиқда олтин оймай дуо олганини, кекса қайнотасининг дуосини мамнунлик билан эслаб юраркан.

Шу ўринда бир алломанинг юрагимда ёзилиб қолган гапларини эсладим: «Ўз бурчини сидқидилдан адо этган одам ўз қувончи билан ўзини муқофотлайди ва бировларнинг мақтови, иззат-икромни, миннатдорчилигиға ҳам зор бўлиб ўтирмайди. Эл дуосини олган, эл меҳриға сазовор бўлган кишилар мана шулар бўлсалар керак деб ўйлайман. Мана шу тоифадаги инсонлар фарзандларимизға ибратдир.

Яхши фазилатлар соҳиби бўлиб эл дуосини олиш халқимизнинг қон-қонига сингиб кетган. Қўпчилик нафи етган, яхши иш, маъноли сўзи, одоб-хулқ билан эл назарига тушган одамларни дуо қиламиз. Қўпроқ ёшларни дуо қилинган деб кексаларға мурожаат қиламиз. Дуоға қўл очиб Оллоҳдан юртимизға тинчлик, омонлик, тўқин-сочинлик ато этишини сўраймиш.

Ҳақ субҳонаху ва таоло барча дуоларимизни ижобат қилган бўлсин.

Мирза Анвар КАРИМОВ.

Ҳикматнома

СЎЗ ҚУДРАТИ

Сўз — буюқ қудрат. Унинг тасарруфида одамлар бирлашади, мамлакат обод, эл фаровон бўлади. Сўз кўзға қўринмас қўролдорки, тигида адолат ва маърифат, яхшилик ва ёмонлик, меҳр-оқибат чархланади. Емон сўз қалбни, балки руҳни ҳам жароҳатлайди.

Донишманд бобокалонимиз Юсуф Ҳос Ҳожиб айтганидек «Сўзни сўзламасанг, санға қўл бўлади, агар оғзингдан чикарсанг, у сени қўл қилади». Яна айтдики:

Ҳамма сўзни сўз деб гапирма узок,
Керак сўзни сўзла бўлиб кўз-қўлоқ,
Ўқимшилни кўрдим, у оз сўзлади,
Талай сўзланди, деб ўқиқди бироқ.

Яхши сўз, жон озуги,
Емон сўз — бош қозғи.

Халқ мақоли.

Дердиларки:
Яхши сўз билан илон инидан чиқар,
Емон сўз билан гилёқ қандак чиқар.

Сўзнинг қудрати, енгилмиш қучлиги ҳақида бир ривоят.
Қадим замонда бир шох бўлган экан. У шунчалик ёвуз эканки, одамларни мол-дўнесидан айириб қўл қилишдан завқланса, шаҳару қишлоқларнинг қулини қўққа совириб, гўдаклар қонини оқизиб лавзатларан экан. Бир кун шох қўшини мамлакатни забт этмоқчи бўлибди. Аммо жангда осонлик билан мақсадға етолмабди. Уйлай-уйлай ҳийла ишлашди, сотқинларни ишға солиб, мамлакат подшоҳини ўлдирибди. Ўзи эса маликаға совчи қўйибди.

Малика ориятли аёл экан. Номусини, юртини ширин жонидан афзал билиб, элга бош бўлиб, душмандан ўч олишға аҳд қилибди. Мардон кишини майдонға чиқибди. Аммо жанг бошланмасдан олдин икки энлик мактуб ёзиб қонқўр шоҳға жўнатибди. Золим шох хатни ўқиб ниятидан қайтибди, қўртиға кетибди. Мактубда эса шундай сўзлар зикр қилинган экан: «Эй, улуг шох, шунча марғурийинг, салохиятинг билан жангда енгилсан аҳли олам бир умр «аёлдан енгилган шох» деб устундан қулиб юради. Агар омад сенға боким қилиб келсанг, «Аёл билан тенгашган шох» деб эл-улу лавъатиға қолсанг».

Хулоса: «Сўзи бутуннинг нону насибаси, эл-юрти бугун».

Билимни, қоралик сўзни сўзлайди,
Кераксиз сўзни кўмб ташлайди.

Қидириб ТУЛАБОВ тайялган.

Театрларимизда янги мавсум бошланди. Хўш, бу мавсумда театр жамоалари томошабинларни қандай янги спектакллар билан хушнуд этадилар? Қандай асарларни сахналаштиришни режиссёрлар қарор қилди?

Шу каби саволлар билан Ҳамза номли ўзбек давлат академик драма театрининг директори, Ўзбекистон халқ артисти Ёқуб Аҳмедовға мурожаат этдик.

— Ҳамза театри бу йилги 79-мавсумини, буюқ бобокалонимиз Амир Темури ҳаётидан ҳикоя қилувчи «Сохибқирон» спектакли билан сал кечикиб бошлади...

Хар йили биз 1 сентябрда мавсумни очардик, бу йил сал кечикдик. Сабаби теат-

Театр

САҲНА — ҲАЁТ КЎЗГУСИ

римиз жамоаси биринчи марта чет эл сафарига чиқди. Маданият ишлари вазирлиги тақлифига биноан Хиср Араб Республикасида ўтказилган халқаро театр фестивалида иштирок этиш бахтиға муассар бўлиди.

Фестиваль кунлари биз ўзинидада машҳур бўлган, миллий урф-одатларимизни, қадриятларимизни акс эттирувчи «Чимилдик» спектаклини намойиш этдик. Томошабинлар асарни қизгин қутиб олдилар ва актёрлар маҳоратиға юксак баҳо бердилар. Бу албатта бизнинг жамоамизға билдирилган ишонч ва эътибор деб ўйлайман.

— Хар бир театр янги мавсумини томошабинлар эътиборини жалб этадиган, театр бўйсини кўтарадиган асар сахналаштириш билан бошлайди. Уш олдига мақсад қилиб қўлади. Театр шунанаввалларини кутаётган томошабинлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Ҳозиргина ўзингиз кўрдингиз, саҳнада фарб классикасининг дурдона асарларидан бири, Шекспирнинг «Қирол Лир» асарининг репетицияси жараёни кетаяпти. Асарни Ўзбекистон халқ артисти Турғун Азизов сахналаштиряпти. Асосий ролларни театр-имизнинг етакчи актёрлари Ҳожиакбар Нурматов, Эркин Қомиллов, Мадина Мухторова, Махфуза Боботиллаевадан икром олмадилар. Асарнинг бош қаҳрамони Қирол Лир образини Турғун Азизов талкин этади. Бу йил ўзбек халқининг севимли фарзанди, адабиётимизнинг ёрқин юлдузи Абдулхамид Чўлпоннинг 100 йиллиги нишонланади. Шу муносабат билан театримиз жамоаси Чўлпон ижоди ҳақида янги томоша

сахналаштиришни маслаҳат қилгандик. Ёзувчи Усмон Азимовнинг Чўлпон ҳаёти ва ижодиға бағишлаб ёзган пьесасини саҳнаға олиб чиқишни маъқул топдик. Асар бадий кенгашда ўқилди, актёрлар ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Маданият ишлари вазирлиги бадий кенгаши ҳам ўз фикрларини билдириб, оқ фотиҳа берганларидан сўнг, асар устида тезлик билан иш бошлаб юборамиз.

Кулимизда драматург Ҳайдар Муҳаммаднинг ёш томошабинларға мўлжалланган бир пьесаси ҳам бор. Хар бир театр болаларға бағишлаб бирор бир саҳна асари қўяди. Чўнқилмаёмай, болажонларнинг киши таътиллари бошланса, биз ҳам ушбу пьесани шу қисқа муддат ичида сахналаштириб, уни болажонларға тақдим этишға улгурамиз.

— Янги мавсумда томошабинларимиз қайси спектакллари томоша қилишлари мумкин?

— Театрни севган томошабин учун спектаклнинг эски, янгиси йўқ. Шундай бўлсада биз репертуаримизға бир қанча янги асарлар кирирдик. Шу кунларда ушбу спектаклларнинг премьералари бўлиб ўтмоқда. Репертуаримиздан ўрин олган «Намий», «Ҳанукар», «Катагон», «Абулфайзо», «Чимилдик», «Тўнги меҳмон», «Ҳаёт эшик ортида» ва шу каби спектаклларимиз томошабинларға маъқул бўлади деб ўйлайман.

— Бугунги томошабин хуёусида нима дея оласиз?

— Нера «Чимилдик» спектаклида томошабин қираяптию фалон спектаклидан чиқиб кетаяпти, десак тўғри бўлар. Театрда, энг аввало томошабин бўлиши керак.

Томоша эса хатти-ҳаракатдан туғилади. Аммо театрининг яна бир муҳим томони бор. Бу нутқ маданияти.

Бунлари бир-бирдан ажратиб бўлмайди. Спектакль давомида актёр гапирётган гапини, мақсадини шу нутқи орқали томошабинға етказиб бериши керак. Бугунги томошабинни жалб этадиган асарни саҳнаға қўйиш учун актёрларимиз қанчалик маҳоратли, истеъдодли бўлишмасин, уларға йўлбошчилик қиладиган бош режиссёр ниятда зарур.

— Ҳозирги кунда қўпгина театрларимизда режиссёрларнинг етишмаслиги асосий муаммолардан бири бўлиб турибди...

Жуда оғирлиқ савол бердингиз. Бу саволға жавобан шунки таъкидлашни истардимки, театр режиссёри шу замонанинг юрати хисобланади. Ҳозирги кунда театримизда бош режиссёрнинг йўқлигиға келсак, режиссёр йўқ деб ишни тўхтатиб қўйганимиз йўқ. Театримизда бирин-кетин янги саҳна асарлари сахналаштириляпти. Ўзбекистон халқ артисти Турғун Азизов актёрлик билан бир пайтининг ўзида режиссёрлик ҳам қилмоқда. Бир неча спектакллари сахналаштирди. Натижа ёмон бўлмади. Истеъдодли актёримиз Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ёлдор Саъдиев ҳам режиссюрға қўл уриб, «Ҳаёт эшик орти» спектаклини сахналаштирди. Хар бир актёр албатта режиссюрдан хабардор бўлиши керак деб ўйлайман. Шу сабабли актёрларимизнинг режиссюрда ҳам ўзарини синаб қўришини тавсия этардим.

Маймура ХОЖАЛИ қизи.

Юртимиз ўзининг неча минг йиллик меъморчилик ва халқ амалий санъати билан мамлакатимизға таъриф буюрган сайёҳлари хайратта солмоқда.

Астрономия фани неча асрлардирки кишини ўзининг мўъжизакор ва мафтункор оламиға жалб қилади. Бу оламға бир назари тушган киши уни тарқ этиши амри маҳол.

Тошкент Давлат университетига математика факультети тоилиб Шукржон Холиқов Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясида Мирзо Улугбек номидаги Астрономия илмий-таъдидот институтига илк бор келганида математика фанлари бўйича билимини кенгайтириш ва компьютердан сабоқ олиш мақсадида эди. Устозини, физика-математика фанлари доктори Шукрат Эгамбердиевнинг иш фаолиятини қузатиш жараёнида унда астрономия оламиға қизиқиш уйғона бошлади.

Шу даврда француз олимлари Кўешининг қарини ўрганиш бўйича катта лойиҳа тузиб, қузатишлар олиб бориш учун ер юзининг олти жойида махсус телескоплар ўрнатган эдилар. Шу телескоплардан бири Ўзбекистон ҳудудига Чимен тоғиға ўрнатилди. Улар шундай жойлаш-

тирилганки, бир жойда Кўеш айни ботаётган пайтда шу ердаги станция иш-ида бўлади.

Кўешнинг тебранишларини қузатиш жуда қизикарли, — дейди Шукржон, — телескопда қузатилган қўз ўнгинида тебранишлар «туғилади». Улар ер юзига бир қийнашади, бир узоқлашади, турли портлашлар бўлиб туради. Авваллари бу тебранишлар хар хил бўлиши мумкин, деган фикр мавжуд эди.

сидан номозодлик ишини ҳам қилибди.

Кўешининг тебранишларини қузатиш жуда қизикарли, — дейди Шукржон, — телескопда қузатилган қўз ўнгинида тебранишлар «туғилади». Улар ер юзига бир қийнашади, бир узоқлашади, турли портлашлар бўлиб туради. Авваллари бу тебранишлар хар хил бўлиши мумкин, деган фикр мавжуд эди.

Иқтидор

ОСМОНЛАРДА УНИНГ НИГОҲИ

ни тугатади ва бу вақтда Кўеш кўтаришган мамлакатдаги станция иш бошлайди.

Бугунги кунда қузатилган қўз ўнгинида тебранишлар «туғилади». Улар ер юзига бир қийнашади, бир узоқлашади, турли портлашлар бўлиб туради. Авваллари бу тебранишлар хар хил бўлиши мумкин, деган фикр мавжуд эди.

сидан номозодлик ишини ҳам қилибди.

Кўешининг тебранишларини қузатиш жуда қизикарли, — дейди Шукржон, — телескопда қузатилган қўз ўнгинида тебранишлар «туғилади». Улар ер юзига бир қийнашади, бир узоқлашади, турли портлашлар бўлиб туради. Авваллари бу тебранишлар хар хил бўлиши мумкин, деган фикр мавжуд эди.

